

למידת קהילת מורים מתוצרי למידה וחשיבה של תלמידים

מתוך: חשיבה גלויה (Visible Thinking), אוניברסיטת הרווארד

חשיבה גלויה

בדרך כלל החשיבה של התלמיד היא בלתי נראית לתלמידים אחרים, למורה ואפילו לתלמיד עצמו. על יד הפיכת החשיבה לגלויה נוכל להתחיל להבין מה ואיך התלמידים שלנו לומדים. כך נוכל לראות לא רק מה תלמידים מבינים, אלא גם כיצד הם מבינים זאת.

כאשר אנחנו מבינים מה תלמידינו חושבים ומרגישים, ומהן התפישות השגויות שלהם, אנחנו יכולים להשתמש בידע הזה כדי לתמוך בהם בתהליך הלמידה.

כשמורים מתחילים לשים לב לחשיבה ולשיים אותה, גם הם וגם תלמידיהם, נעשים מודעים לחשיבה. היא הופכת לגלויה, ליותר מוחשית ואמיתית, למשהו שניתן לדבר עליו, לחקור אותו, לדחוף, לאתגר וללמוד ממנו. ליבה של החשיבה הגלויה הן שגרות חשיבה. זהו מערך של כלי חשיבה, שמורים ותלמידים מפעילים בכיתה, בחשיבה על התכנים הנלמדים.

אחד המרכיבים החשובים בפיתוח מקצועי בקהילות מורים הוא למידה מתוך תוצרי תלמידים. מכיון שבחשיבה גלויה יש חשיבות רבה לתיעוד החשיבה של התלמידים, ותוצרי הלמידה והחשיבה שלהם מתועדים על קירות הכיתה, קהילות המורים עשויות להפיק רבות מניתוח התוצרים האלה, במפגשי הלמידה שלהן. הכלי הבא מכוון את צעדיה של הקהילה המקצועית, הלומדת מתוך התנסות ותוצרי תלמידים, בהתבוננות שלהם בחשיבת התלמידים ומה ניתן ללמוד ממנה.

להרחבה על חשיבה גלויה ראו באתר מכון ברנקו וייס – "חשיבה גלויה"

כלי להתבוננות בחשיבת התלמידים (last – Looking At Students Thinking)

מתחילים (5 ד')

- הקבוצה בוחרת מנחה שידאג שהקבוצה תישאר ממוקדת בעניין הנדון בכל שלב. כמו כן, הקבוצה בוחרת מתעד שיתעד את חשיבת הקבוצה, והתהליך. אפשר לעשות זאת על פליפ צ'ארט, בכתיבת הערות, או בווידיאו.
- המורה/המורים המציגים מסבירים בקצרה את המטרה, ומציגים את סוגי החשיבה אותם ביקשה הפעילות לחשוף. למשל, בשגרה **חשוב-תהה-חקור**, תלמידים מציפים ידע קודם וגישות מוטעות אפשריות, מפגינים סקרנות ויכולת ליצור קשרים בעזרת שאלות, ומציגים מה הם יודעים על ניהול וביצוע תהליך של חקר.
- המורים המציגים מעבירים אוסף של עבודות נבחרות, או מראים סרט קצר מהפעילות בכיתה. המשתתפים מתבוננים או קוראים את העבודות בשקט, אולי מעירים הערות קצרות אודות היבטים מסוימים ששמו לב אליהם.

1. תיאור העבודה (5 ד')

- המנחה שואל את הקבוצה: "מה אתם רואים?"
- חברי הקבוצה מגיבים מבלי לעשות פרשנויות או הערכה של איכות העבודה, או הערות של העדפה אישית.
- אם צצות הערכות או פרשנויות, המנחה מבקש מהאדם לתאר את העדויות עליהן נשענת פרשנות זו.

2. השערות אודות החשיבה של התלמידים (10 ד')

- המנחה שואל את הקבוצה: איפה בעבודה זו, אתם יכולים למצוא עדויות על אודות חשיבת התלמידים? מה זה חושף לגבי האופן שבו תלמידים, באופן אישי וקבוצתי, מבינים רעיונות, מחברים מידע, מארגנים מחשבות, מנמקים וכו'?

3. שואלים שאלות על העבודה (10 ד')

- המנחה שואל את הקבוצה: אילו שאלות מעלה בכם העבודה הזו?
- חברי הקבוצה מעלים את השאלות שלהם, על אודות העבודה, התלמיד, המשימה, הנסיבות בהן נעשתה העבודה וכו'.
- ייתכן שמשותפים ירצו להעיר הערות על השאלות, אבל אין צורך להגיב לשאלות בשלב זה. יש להישאר ממוקדים ביצירת שאלות, וזיהוי נושאים מעניינים.

4. משוחחים על השלכות להוראה ולמידה (10 ד')

- המנחה מזמין את כל המשתתפים, ובתוכם המורה המציג, לשתף במחשבות שיש להם על ההוראה שלהם, הלמידה והחשיבה של תלמידים, או דברים לתמוך בתלמידים המסוימים האלה בהוראה בעתיד. ניתן לשאול: לאן ניתן להתקדם עם העבודה הזו, על מנת לבנות ולהרחיב את חשיבת התלמידים?

5. רפלקציה על התהליך (5 ד')

- הקבוצה עושה רפלקציה על ההתנסות שלהם, או התגובות שלהם לתהליך החשיבה השלם, או לחלקים בו. במידת האפשר הקבוצה יכולה להתבונן בתיעוד שנעשה בתהליך, או שהמתעד יכול להציג נקודות מרכזיות לקבוצה.
- הקבוצה יכולה לקבל החלטות, ולהמליץ המלצות לקראת המפגש הבא. על הקבוצה להחליט מי יציג במפגש הבא.
- תיעוד התהליך הקבוצתי יישאר נגיש עבור חברי הקבוצה, לעיון מחודש ורפלקציה.

6. מודים למורה המציג

המפגש מסתיים בהכרת תודה למורה המציג.